

mgr Renata Bałoniak
Doktorantka IPiSS
w Warszawie

REGIONY TURYSTYCZNE

Pojęcie i znaczenie regionu turystycznego, regionalizacja turystyczna

Metody delimitacji regionów turystycznych

Typy regionów turystycznych

Tworzenie jednostek przestrzennych zwanych umownie *regionami turystycznymi* pełni ważną rolę, ponieważ umożliwia analizę i porównanie potencjału turystycznego wydzielonych jednostek, to jest zasobów przyrodniczych, kulturowych i społecznych oraz obrazuje wykorzystanie turystyki jako czynnika rozwoju lokalnego, regionalnego i międzynarodowego.

Wydzielanie regionów turystycznych, zwane *regionalizacją turystyczną*, przeprowadzane jest dla celów: poznawczych, badawczych (metodologicznych) i utylitarnych, służących między innymi, tworzeniu strategii i polityki turystycznej o zasięgu lokalnym, ogólnokrajowym, a także międzynarodowym.

Zdefiniowanie pojęcia *region turystyczny* nie jest zadaniem łatwym i jednoznacznym, ponieważ można to robić według różnych założeń i kryteriów oraz według powstających stale nowych koncepcji. Dodajmy, że region turystyczny może być rozpatrywany z punktu widzenia różnych nauk, co nadaje interdyscyplinarny charakter temu pojęciu.

Definicja *regionu turystycznego* ewoluowała na przestrzeni lat w literaturze przedmiotu i powiązana była właśnie z przyjmowanymi kryteriami wyznaczania regionów turystycznych. Kryteria te wyznaczają *metody delimitacji regionów turystycznych*, czyli wyodrębniania przestrzeni regionów turystycznych.

Wydzielanie i tworzenie regionów turystycznych dokonywane jest najczęściej w oparciu o następujące kryteria: geofizyczne, historyczne, kulturowe, ekonomiczne, polityczne, etnograficzne. Klasyczny podział regionów turystycznych oparty jest o kryterium administracyjne, wyznaczające regiony zgodnie z granicami administracyjnymi.

Moim zdaniem warto przywołać, syntetyczną definicję *regionu turystycznego*, opartą na koncepcji J. Warszyńskiej i A. Jackowskiego, zgodnie z którą jest to obszar przestrzennej organizacji turystyki, pełniący funkcję turystyczną dzięki pewnej jednorodności cech środowiska przyrodniczego i społeczno - ekonomicznego oraz wewnętrznym powiązaniom usługowym.¹ - Według wymienionych autorów w pełni wykształcony *region turystyczny* działa w oparciu o zespół urzędów usługowych ściśle dostosowanych do występujących na danym terenie warunków środowiska i stosunków społecznych.²

Inne podejście, uwzględniające przede wszystkim czynniki geograficzne, walory turystyczne i ruch turystyczny przedstawili M. Jędrusik, J. Makowski, F. Plit.³ Kierując się tym odniesieniem, podział na regiony turystyczne może być dokonywany według następujących kryteriów: walory wypoczynkowe, krajoznawcze, specjalistyczne, dostępność komunikacyjna, zagospodarowanie terenu.

Jednocześnie należy podkreślić, że możliwe i właściwe są również inne podziały regionów turystycznych, wyznaczane według innych kryteriów, będących bardziej precyzyjnym narzędziem delimitacji regionów turystycznych, jak na przykład wyznaczane na podstawie kryterium funkcji - regiony wielofunkcyjne i wyspecjalizowane (S. Liszewski).⁴

Biorąc pod uwagę obecną dyskusję w Polsce w przedmiotowym zakresie, można zaproponować ogólną definicję pojęcia *regionu turystycznego*, która mówi, że jest to część przestrzeni fizycznej, objęta ruchem turystycznym (K.R. Mazurski)⁵, wyznaczona według następujących cech:

1. kryterium krajoznawcze;
2. kryterium „czysto” turystyczne, np. region turystyki narciarskiej;
3. kryterium mieszane: turystyczno-krajoznawcze, eksponujące ruch turystyczny i zagospodarowanie turystyczne;

¹ Zygmunt Kruczek, Stefan Sacha, Geografia atrakcji turystycznych Polski, Ostoja Oficyna Wydawnicza, Kraków 1995, s. 6.

² Tamże.

³ Jędrusik M., Makowski J., Plit F., Geografia turystyczna świata. Nowe trendy. Regiony turystyczne. Wydawnictwo UW, Warszawa 2010.

⁴ Zygmunt Kruczek, Polska Geografia atrakcji turystycznych, Wydawnictwo Proksenia, Kraków 2005, s. 71.

⁵ K.R. Mazurski w artykule Region turystyczny jako pojęcie, zamieszczony w Region jako cel współczesnej turystyki kulturowej, Akademia Wychowania Fizycznego im. Bronisława Czecha w Krakowie, Folia Turistica, Regiony Turystyczne Nr 21 - 2009, Kraków 2009, s. 13.

4. kryterium atrakcyjności turystycznej obszaru, obejmujące atrakcje turystyczne i ich relatywną wartość (zarówno walory krajoznawcze, jak i walory infrastruktury uzupełniającej).⁶

Przykład delimitacji regionów turystycznych Europy zaproponowany przez Z. Kruczka pokazuje podział tego kontynentu na dziewięć głównych regionów turystycznych. Jest to podział umowny i wynika z następujących, przyjętych kryteriów: wspólnych cech położenia geograficznego, podobieństwa przyrodniczych uwarunkowań turystyki, poziomu rozwoju społeczno – gospodarczego oraz stanu rozwoju turystyki.⁷

Region skandynawski: Norwegia, Szwecja, Finlandia, Dania, Islandia

Region bałtycki: Litwa, Łotwa, Estonia

Region Wysp Brytyjskich: Zjednoczone Królestwo Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej, Irlandia

Region zachodnioeuropejski: Niemcy, Belgia, Holandia, Luksemburg, Francja

Region alpejski: Szwajcaria, Austria, Słowenia, Liechtenstein

Region środkowoeuropejski: Polska, Czechy, Słowacja, Węgry

Region wschodnioeuropejski: Białoruś, Rosja

Region czarnomorski: Ukraina, Mołdawia, Rumunia, Bułgaria

Region śródziemnomorski:

Subregion pirenejski: Portugalia, Hiszpania, Andora

Subregion zachodniego Śródziemnomorza: Monako, Włochy, San Marino, Watykan, Malta

Subregion adriatycko-balkański: Chorwacja, Serbia, Kosovo, Czarnogóra, Bośnia i Hercegowina, Macedonia, Albania, Grecja

Subregion wschodniego Śródziemnomorza: Cypr, Turcja

Ten sam autor przedstawia regionalizację turystyczną Polski w oparciu o klasyczne kryterium - administracyjne, proponując podział na regiony turystyczne pokrywające się z granicami województw Polski.⁸

Makroregiony turystyczne:

Pomorze: Pomorski, Zachodniopomorski, Kujawsko-Pomorski

Wielkopolska: Wielkopolski, Lubuski

Śląsk: Dolnośląski, Opolski, Śląski

Warmia i Mazury: Warmińsko-Mazurski

⁶ Tamże, s.11.

⁷ Zygmunt Kruczek, Europa Geografia turystyczna, Wydanie IV uzupełnione, Wydawnictwo Proksenia, Kraków 2008, s. 3-5.

⁸ Zygmunt Kruczek, Polska Geografia atrakcji turystycznych, 2005, s. 71.

Mazowsze i Podlasie: Mazowiecki, Łódzki, Podlaski

Małopolska: Lubelski, Małopolski, Podkarpacki, Świętokrzyski⁹

Natomiast według klasyfikacji Światowej Organizacji Turystyki (WTO) podział świata na regiony turystyczne ma charakter umowny i nie zawsze pokrywa się z podziałem na regiony geograficzne, choć jest do niego bardzo zbliżony.

Do podstawowych regionów turystycznych należą Europa, Azja i Pacyfik, Ameryki, Afryka i Bliski Wschód.

Podsumowując *typy regionów turystycznych*, należy podkreślić, że klasyfikowane są one na podstawie bardzo różnorodnych kryteriów wydzielenia regionów turystycznych, a literatura fachowa prezentuje prawdziwą mnogość typów i klasyfikacji regionów.

Najczęściej występują regiony geograficzne, administracyjne, historyczne, etnograficzne, a także według innych kryteriów podziału: regiony turystyki specjalistycznej, atrakcji turystycznych, turystyczno-krajoznawcze: eksponujące ruch turystyczny, zagospodarowanie turystyczne i dostępność komunikacyjną, jak również regiony turystyki poznawczej, edukacyjnej, zdrowotnej.

Tytułem refleksji zauważmy, że bardziej precyzyjnym narzędziem delimitacji regionów turystycznych odznacza się raczej kryterium funkcji niż bardziej złożona ocena atrakcyjności turystycznej regionu. Dlatego w tym miejscu wymienię jeszcze inne *typy regionów turystycznych* wydzielanych w zależności od innych kryteriów podziału, wyszczególnione przez S. Liszewskiego:¹⁰

region metropolitalny i region peryferyjny – na podstawie kryterium usytuowania,

regiony wielofunkcyjne i wyspecjalizowane – na podstawie kryterium funkcji,

regiony węzłowe, pasmowe i wieloprzestrzenne – na podstawie kryterium formy przestrzennej (kształtu), przy czym w tych ostatnich S. Liszewski dopuszcza także wytyczanie regionów turystycznych w oparciu o granice historyczne lub administracyjne.

Preferowanie wydzielenia regionów turystycznych w oparciu o dominującą funkcję turystyczną regionu i typ przestrzeni turystycznej, jest nowym trendem w typologii regionów

⁹ Tamże, s. 72

¹⁰ Tamże, s. 71

turystycznych (S. Liszewski 2009)¹¹ i stwarza możliwość lepszej identyfikacji, a także analiz porównawczych różnych form działalności turystycznej oraz obsługi ruchu turystycznego w obrębie wydzielonych jednostek.

¹¹Zygmunt Kruczek, artykuł Region turystyczny jako przedmiot edukacji , zamieszczony w Region jako cel współczesnej turystyki kulturowej, Akademia Wychowania Fizycznego im. Bronisława Czecha w Krakowie, Folia Turistica, Regiony Turystyczne Nr 21 - 2009, Kraków 2009, s.61.